

DE MONGOOELSE GERBIL

Meriones unguiculatus

1. ALGEMEEN

Er bestaan zeer veel verschillende soorten gerbils die zijn onderverdeeld in ongeveer 15 geslachten. De Mongoolse gerbil is de soort die als gezelschapsdier wordt gehouden.

Andere mogelijke benamingen voor de gerbil zijn renmuis, springmuis en woestijnrat. Zijn gewicht schommelt tussen 75 en 125 gram en zijn gemiddelde levensverwachting is 3 tot 5 jaar. Zijn staart is bijna even lang als zijn lichaam en is volledig behaard in tegenstelling tot bij voorbeeld ratten. Naast de oorspronkelijke wildkleur (bruin met licht gekleurde buik), is de gerbil ook te vinden in andere kleuren en patronen (bijvoorbeeld wit, zwart, ...).

In het wild leeft een monogaam paar samen met hun nakomelingen van verschillende leeftijden en vormen hierbij een grote groep. In gevangenschap wordt hij dus best met een soortgenootje gehouden. Hij is **sociaal, speels, leergierig en nieuwsgierig**.

2. HUISVESTING

Zoals eerder vermeld is een gerbil een groepsdier waardoor hij niet alleen mag worden gehouden. Verder is hij een zeer actief dier dat graag klimt, springt en graaft. Zijn **kooi** moet dan ook voldoende **groot** en **hoog** zijn. Een oppervlakte van 5.000 cm² (= 0,5 m²) voor twee gerbils is een absoluut minimum. Door gebruik te maken van **verdiepingen** in de kooi kan men de oppervlakte sterk vergroten. Voor de hoogte bovenop de diepe laag bodembedekking (zie verder) reken je minstens 12 cm (= de lengte van een rechtstaande gerbil). Om naast graven ook te kunnen klimmen en springen, is het uiteraard nodig om nog meer ruimte te voorzien bovenop de bodembedekking.

Aangezien continue opsluiting leidt tot stress, zouden de dieren regelmatig onder toezicht moeten kunnen rondlopen in een veilige afgesloten omgeving zoals bijvoorbeeld de badkamer of de keuken. Let hierbij uiteraard op dat het diertje niet kan ontsnappen, niet aan elektrische kabels kan knagen, niet kan vallen of ten prooi kan vallen van andere huisdieren.

Als kooi zijn traliëkooien met verschillende solide verdiepingen en met een plastic bak onderaan geschikt. De onderdelen moeten vlot uit elkaar te halen zijn zodat ze gemakkelijk kunnen worden gereinigd. In de plastic bak onderaan de kooi komt een dikke laag absorberende bodembedekking.

In het wild leven gerbils in een uitgebreid gangenstelsel met meerdere ingangen en kamers en spenderen het grootste deel van hun tijd aan graven. Het voorzien van een **dikke laag bodembedekking** van minstens 20 cm geeft hen de mogelijkheid om dit gedrag in gevangenschap uit te voeren. Gebruik bij voorkeur een bodembedekking op basis van hennep of papier (bijvoorbeeld gerecycleerde papierkorrels, papiersnippers,...) of gemalen maïskolven. Het gebruik van (ceder)houtschavelingen staat onder discussie en kan mogelijk worden gelinkt met ademhalingsproblemen.

Los van de keuze van substraat is het belangrijker om indien nodig de bodembedekking te verversen om opstapeling van ammoniakdampen te vermijden. Het zijn immers vooral de ammoniakdampen die ademhalingsproblemen en stress kunnen veroorzaken. Aangezien gerbils minder urine produceren in vergelijking met andere knaagdieren, moet het reinigen weliswaar minder frequent. In een gesloten kooi (met wanden uit (plexi)glas) is de ventilatie beperkt, waardoor frequenter reinigen noodzakelijk is. Aangezien geuren een belangrijke rol spelen voor deze diersoort, ververs je - indien mogelijk - per reinigungsbeurt slechts een deel van de bodembedekking of leg je wat oude bodembedekking terug. Dit beperkt een grote geurverandering, wat op zijn beurt stress bij deze dieren vermindert. Ook de rest van de kooi (inclusief de benodigdheden) moet regelmatig worden gereinigd. De frequentie van reinigen wordt uiteraard bepaald door het aantal dieren, de grootte en het type van de kooi.

Zet de kooi op een **rustige, droge en tochtvrije plek**. Hou hierbij rekening met het feit dat gerbils ultrasone geluiden van bijvoorbeeld tv, schermen, koelkast, lampen... kunnen horen.

Gerbils zijn **prooidieren** die zich graag verstoppen. In schuilplaatsen voelen ze zich veilig en kunnen ze ontsnappen, ook aan ultrasone geluiden bijvoorbeeld. Deze schuilplaatsen kunnen commercieel te verkrijgen houten of plasticen huisjes, tunnels,...zijn, maar ook PVC buizen, kartonnen doosjes, WC rollen of rollen van keukenpapier. Karton heeft als extra voordeel dat het als verrijkingsmateriaal (of nestmateriaal) kan worden gescheurd en wanneer het bevuild is, kan dit worden weggegooid. Voorzie in de kooi zeker **meerdere schuilplaatsen**.

Zorg naast **nestmateriaal** (zoals keuken- of krantenpapier om te verscheuren) ook voor **knaagmateriaal** (takken -wilg, hazelaar, beuk, berk, fruitbomen, ...-, onbehandelde houten blokken, ...) en een rad.

Kies een **stevig en gesloten rad** dat gemakkelijk kan worden gereinigd en veiliger is dan een rad met spijlen.

Hang tenslotte een **flesje of bakje** met drinkwater in de kooi (een losstaand bakje kan gemakkelijk omgestoten worden), voorzie een **voederbakje** en een **bakje met (chinchilla)zand** (zie hoofdstuk 'Verzorging'). Controleer dagelijks de werkzaamheid van het flesje.

3. VERZORGING

Aangezien de **snijtanden blijven groeien**, is het belangrijk om deze regelmatig te laten nakijken door een dierenarts. Indien deze onvoldoende slijten door gebrek aan knaagmateriaal of een verkeerde stand, dan kan het nodig zijn dat ze moeten bijgevijld worden door de dierenarts.

Daarnaast kan de dierenarts de algemene gezondheid nakijken en bijkomende informatie geven over voeding, huisvesting en verrijking. Er zijn geen vaccinaties voor gerbils.

Ook thuis volg je de gezondheid op. Doe dit door bijvoorbeeld minstens 1 keer per week het dier aandachtig te inspecteren, het gedrag te observeren en het dier te wegen. Let hierbij ook op de gezondheid van de voetzolen en de lengte van de nagels.

Verder hebben gerbils dagelijks of minstens meerdere keren per week een zandbad nodig om hun vacht te verzorgen. Het nemen van een zandbad voorkomt immers dat de vacht vettig wordt. Na gebruik kan het bakje met zand best uit de kooi worden verwijderd om te voorkomen dat het bevuild raakt met ontlasting. Daarnaast kan het overmatig gebruik van een zandbad leiden tot oogproblemen.

4. VOEDING

Gerbils eten in het wild voornamelijk verschillende soorten bladeren, kruiden, grassen, wortels, zaden en granen. Wanneer een gevarieerde zadenmengeling wordt gegeven aan gerbils in gevangenschap, leidt dit echter vaak tot **selectief** eetgedrag. Hierbij eten ze enkel de lekkerste onderdelen met mogelijke voedingstekorten tot gevolg.

Het wordt dan ook aangeraden om **geëxtrudeerd droogvoer (pellets) specifiek voor gerbils als basis** te geven en deze voeding **aan te vullen met kleine hoeveelheden** (maximaal 10%) **vers voer** (fruit, groente,...). Daarnaast kunnen meelwormen uit gespecialiseerde winkels als “extratje” worden gegeven. Gerbils eten per dag gemiddeld 8-12 gram voer.

Bied zeker ook **voldoende hooi** aan zodat het dier kan knagen, de tanden goed kunnen slijten en het spijsverteringsstelsel optimaal kan werken.

Wilde gerbils spenderen heel wat tijd in het zoeken naar voedsel. Om dit gedrag in gevangenschap te stimuleren, kan het voedsel verspreid en/of verstopt worden gegeven in de kooi. Net als wilde gerbils verstoppen gerbils in gevangenschap voedsel in hun holen. Vandaar wordt het aangeraden om de kooi dagelijks te controleren op achtergelaten vers voer dat kan bederven.

Ondanks het feit dat wilde gerbils het grootste deel vocht rechtstreeks uit hun voedsel halen, dienen gerbils in gevangenschap steeds over **vers en proper water** te beschikken. En hoewel gerbils van nature in woestijngebied leven en weinig drinken, is het belangrijk dat het water minstens om de twee dagen wordt ververs. Gebruik je een waterflesje, dan is het belangrijk dat het tuitje uit een niet giftig metaal bestaat dat niet kapot kan worden gebeten. Uiteraard moet het drinkflesje regelmatig worden gereinigd om te vermijden dat algen en bacteriën er gaan woekeren.

5. HANTEREN

Gerbils zijn nieuwsgierige en vriendelijke dieren die gemakkelijk op een hand zullen klimmen wanneer ze het gewoon zijn om **rustig te worden benaderd** in de kooi. Je kan een gerbil optillen in je handpalm waarbij je met de andere hand voorkomt dat het dier ontsnapt.

Om het dier goed te kunnen inspecteren, kan je het dier met een doekje rond de nek en rug vastnemen. Hierbij hou je de rest van het lichaam in het doekje met behulp van je handpalm en vingers. Deze manier van hanteren zorgt ervoor dat je niet wordt gebeten, maar vermindert de stress van het dier en ook hun angst voor mensenhanden. Ook zonder een doekje kan je een gerbil vastnemen waarbij je met je handpalm de rug vastneemt en met je duim en vingers het lichaam omsluit. **Neem** in elk geval een gerbil **niet vast aan de staart**, aangezien dit stresserend is en het afscheuren van de huid kan veroorzaken (=‘tail slip’).

Let op met **jonge kinderen** die soms wat ruwer kunnen zijn en dus gebeten kunnen worden of het dier kunnen laten vallen. Zorg dus steeds dat er een volwassene bij is, zeker bij kinderen die nog niet hebben geleerd hoe ze een gerbil moeten vastpakken.

Vervoer uw gerbil in een kleine kooi waaruit hij niet kan ontsnappen, waarin hij zich niet kan verwonden en die hem geen te grote stress geeft. Gebruik bijvoorbeeld een doek of voorwerp uit het verblijf waarin het dier zich kan verstoppen, de gekende geur geeft een extra gevoel van veiligheid.

6. VOORTPLANTING

Enkele kenmerken:

- Mannelijke gerbils zijn geslachtsrijp vanaf een leeftijd van 9-18 weken, vrouwelijke gerbils vanaf een leeftijd van 9-12 weken.
- Gerbils zijn monogaam.
- Het voortplantingsseizoen duurt het hele jaar en de eisprong gebeurt spontaan.
- De dracht duurt 24 tot 28 dagen, maar kan worden uitgesteld wanneer een vrouwtje nog haar vorige worp aan het zogen is. Hoe lang het wordt uitgesteld is afhankelijk van het aantal jongen dat wordt gezoogd.
- Een worp telt gemiddeld 4 tot 8 jongen.
- De pasgeboren jongen zijn nestblijvers die niet volgroeid zijn bij de geboorte en volledig afhankelijk zijn van hun moeder. Ze worden immers kaal, blind en doof geboren.
- Na 3-4 weken worden ze gespeend.

7. ZIEKTEN EN AANDOENINGEN

Onderstaande lijst geeft een overzicht van enkele belangrijke aandoeningen die voorkomen bij de gerbil. Raadpleeg je dierenarts voor meer informatie en advies.

- **Aandoeningen van de huid, de vacht en/of de oren:** schimmel (overdraagbaar op de mens), schurft, vlooien, luizen, abcessen, tumoren, dermatitis, ...

- **Aandoeningen van het spijsverteringskanaal:** Salmonellose, Ziekte van Tyzzer (bacteriële infectie met *Clostridium piliforme*), diarree of zachte ontlasting ten gevolge van fouten in de voeding (bijvoorbeeld te plotse verandering van voeding), slechte hygiënische omstandigheden of stress, gastro-intestinale parasieten (bijvoorbeeld wormen), ...
- **Algemene aandoeningen:** epilepsie (vaak genetisch), ...
- **Hart- en ademhalingsziekten:** longontsteking, verkoudheid, ...
- **Abnormale groei snijtanden**
- ...

8. BELANGRIJKE SYMPTOMEN

Raadpleeg uw dierenarts bij de volgende symptomen:

- Verminderde of geen eetlust
- Gewichtsverlies
- Verminderde activiteit (futloos)
- Haaruitval, korstjes
- Doffe en vuile haren
- Een gezwel (bol of tumor) op het lichaam
- Dicht gekleefde ogen
- Moeilijke ademhaling (ook tranende ogen of loopneus, hoesten, niezen)
- Diarree

9. DOELPUBLIEK

De gerbil is innemend, nieuwsgierig en volgzaam, en daarom ook zeer geliefd gezelschapsdier. Bovendien is het een knaagdier dat weinig geurhinder met zich meebrengt aangezien hij weinig urine en droge keutels produceert. Hierdoor vraagt dit huisdier minder onderhoud (bijvoorbeeld minder frequente verversing bodembedekking in vergelijking met andere knaagdieren).

Aangezien gerbils hun activiteit gemakkelijk kunnen aanpassen aan het ritme van mensen, zijn deze huisdieren ook geschikt voor mensen die overdag werken.

Het diertje is minder geschikt voor kinderen jonger dan 6 jaar: de kans op valpartijen of ontsnappingspogingen is immers te groot. Grotere kinderen en tieners die hierin tijd willen investeren, kunnen daarentegen veel plezier beleven door het speelse dier te observeren en te voederen.

Dit gezelschapsdier is af te raden voor mensen met een allergie voor knaagdieren.

10. SAMENLEVEN MET ANDERE DIEREN

Aangezien een gerbil een zeer sociaal dier is, heeft hij nood aan het gezelschap van **minstens één soortgenoot**. Aangezien de kennismaking van volwassen gerbils vaak met vechten gepaard gaat, is het aan te raden om gerbils reeds vanaf de speenleeftijd samen te zetten. Bij voorkeur wordt ofwel een koppel samengehouden of wordt een groep gevormd van één gecastreerd mannetje met meerdere vrouwtjes.

Honden of **katten** worden soms getolereerd als huisgenoot. Let wel op dat nauw contact voor stress kan zorgen omdat gerbils prooidieren zijn. Houd dus steeds toezicht wanneer de gerbil in contact komt met een groter dier om ongevallen te voorkomen.

11. AANSCHAF EN KOSTPRIJS

De aanschaf van een gerbil is niet zo duur: tussen 10 en 20 euro in een dierenwinkel of bij een kweker. Dieren die je koopt bij een (particuliere) kweker met aandacht voor de socialisatie, zijn doorgaans tammer en minder schuw dan dieren uit een dierenwinkel.

Het nodige materiaal is duurder: reken op 60 tot 150 euro voor de kooi en de inrichting. Het strooisel moet gemiddeld na 1 of 2 weken verschoond worden. Dit kost ongeveer 7 euro per maand. De voeding (geëxtrudeerd voer, hooi, vers voer) kost gemiddeld 6 euro per maand per gerbil. Het zand voor de zandbaden kost gemiddeld 4 euro per maand. Daarnaast kunnen de dierenartskosten hoog oplopen. Reken op 35 tot 45 euro voor een raadpleging bij een dierenarts die zich toelegt op bijzondere huisdieren. Voor een ingreep betaal je al snel 150 euro (bijvoorbeeld om een tumor te verwijderen).

12. WETGEVING

Als eigenaar van een gezelschapsdier moet je bepaalde huisvestingsvoorwaarden in acht nemen die het dierenwelzijn respecteren (wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren). Indien je meer dan zes hamsters houdt, valt je activiteit onder de ingedeelde inrichtingen en heb je een milieuvergunning nodig. Raadpleeg de website van Leefmilieu Brussel voor meer informatie.

BIBLIOGRAFIE

- Brandao, J., & Mayer, J. (2011). Behavior of rodents with an emphasis on enrichment. *Journal of Exotic Pet Medicine*, 20(4), 256-269.
- Frohlich, J. (2021). Rats and Mice. In K. Quesenberry, C. Orcutt, C. Mans, & J. Carpenter, *Ferrets, rabbits, and rodents. Clinical medicine and surgery* (pp. 345-367). Elsevier.
- McBride, A. (2017). Small prey species' behaviour and welfare: implications for veterinary professionals. *Journal of Small Animal Practice*, 58, 423-433.
- Miwa, Y., & Mayer, J. (2021). Hamster and gerbils. In K. Quesenberry, C. Orcutt, C. Mans, & J. Carpenter, *Ferrets, rabbits, and rodents. Clinical Medicine and Surgery*. (pp. 368-384). Missouri: Elsevier.
- Pilny, A. (2015). Small exotic companion mammal wellness management and environmental enrichment. *Veterinary Clinics: exotic animal practice*, 18(2), 245-254.
- Sorensen, D., Krohn, T., Hansen, H., Ottesen, J., & Hansen, A. (2005). An ethological approach to housing requirements of golden hamsters, Mongolian gerbils and fat sand rats in the laboratory - A review. *Applied Animal Behaviour Science*, 94, 181-195.
- Tynes, V. (2010). *Behavior of Exotic Pets*. Wiley-Blackwell.
- Tynes, V. (2019). *Exotic Pet Behaviour Conference*. Aalst (Belgium): VOBD (SAVAB).

SAMENVATTENDE FICHE

ALGEMEEN

De gerbil is een **actief** en **nieuwsgierig** **groepsdier**, levensverwachting **3 tot 5 jaar**.

VOEDING**Omnivoor (= alleseter)**

- **Geëxtrudeerd droogvoer (pellets)** specifiek voor gerbils. Liever geen mengeling wegens selectief eetgedrag.
- Vul aan met kleine hoeveelheden vers voer (groente, beetje fruit....) en zaden.
- Volop hooi
- Voer voedselveranderingen geleidelijk aan door, wegens gevoelig spijsverteringsstelsel.

HANTEREN

Met je handpalm de rug vastnemen waarbij je met je duim en vingers het lichaam omsluit. Nooit vastnemen bij de staart! ("tail slip"). Hanteer bij voorkeur reeds vanaf jonge leeftijd regelmatig op een kalme manier, zodat ze minder angstig worden.

ZIEKTEN EN AANDOENINGEN

- Huidaandoeningen: schimmel, schurft, dermatitis, abcessen, tumoren ...
- Maag- darmproblemen: vaak te wijten aan plotse voedingsveranderingen of slechte hygiëne, salmonellose, ziekte van Tyzzer, gastro-intestinale parasieten , ...
- Algemene aandoeningen: epilepsie (vaak genetisch), ...
- Luchtwegproblemen: longontsteking, rhinitis, ...
- Abnormale groei snijtanden

DOELGROEP

Verantwoordelijke persoon. Kinderen ouder dan 6 jaar en altijd onder toezicht. Opgelet voor personen met een allergie of een verlaagde immuniteit.

AANKOOP EN KOSTPRIJS

Aankoop bij kweker, dierenwinkel of dierenasiel. Aankoopprijs: 5-20 euro (dier), 60-150 euro (kooi en materiaal)
Onderhoud (voeding, strooisel, zand): 10-15 euro/maand
Dierenarts: min 35-45 euro.

HUISVESTING

In gezelschap van **minstens één soortgenootje** (groepsdier).
Kooi van minstens 0,5 m² met een **dikke laag bodembedekking** (minstens 20 cm) met daarop voldoende ruimte om te springen en klimmen (verdiepingen voor extra oppervlakte). Voorzie ook een gesloten **looprad**, buizen, allerhande **schuilplaatsen**, een **bakje met zand** en nestmateriaal. Reinigen: wekelijks

VERZORGING

Controleer regelmatig de lengte van de snijtanden en voorzie aangepast **knaagmateriaal** (onbehandelde takken en hout, geen knaagsteen). Volg de gezondheid op door minstens één keer per week aandachtig te inspecteren, het gedrag te observeren en te wegen. Let ook op de voetzolen en de lengte van de nagels. Raadpleeg tijdig een dierenarts

VOORTPLANTING

- Geslachtsrijp: 9 - 18 weken (man), 9-12 weken (vrouw)
- Draagtijd: 24 - 28 dagen
- gemiddelde worpgrootte: 4 - 8 jongen
- Speenleeftijd: 3-4 weken

BELANGRIJKE SIGNALEN

- Verminderde eetlust en gewichtsverlies
- Verminderde activiteit (futloos)
- Haaruitval, korstjes, doffe en vuile haren
- Een gezwel op het lichaam
- Dicht gekleefde, vuile ogen
- Moeilijke ademhaling (ook tranende ogen of loopneus, hoesten, niezen)
- Abnormale stoelgang

SAMENLEVEN MET ANDERE DIEREN

Gerbils moeten in groep leven met minstens één soortgenoot.

WETGEVING

- Wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren
- Vanaf 6 gerbils milieuvergunning nodig